

Michel Krielaars

Dankzij vertaler Wim Hartog werd Konstantin Paustovski in Nederland een bestsellerauteur

Michel Krielaars (1961) studeerde moderne geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en specialiseerde zich in de Russische geschiedenis. Hij was redacteur van het Ruslandbulletin en werkte als redacteur voor Oost-Europa en de Sovjet-Unie bij NOS Laat en Nova. Van 2007 tot 2012 was hij correspondent in Moskou voor NRC Handelsblad, het dagblad waar hij sinds 2012 als chef Boeken werkzaam is. Ook schrijft hij hierin wekelijks zelf over literatuur. Hij schreef enkele romans, waaronder Afkomst (2002) en Vanillevla met frambozen (2005), en stelde met de slavist Hans Driessen de bloemlezing Ooggetuigen van de Russische geschiedenis in meer dan honderd reportages (2007) samen. In 2014 verscheen Het brilletje van Tsjechov, dat bekroond werd met de Bob den Uyl-prijs. Dit stuk verscheen eerder in NRC van 1 augustus 2025 en VertaalVerhaal dankt deze krant voor de mogelijkheid het ook hier te publiceren.

De Russische schrijver Konstantin Paustovski werd in Nederland groot door zijn vertaler Wim Hartog (1940-2025). Deze stelde voor uitgeverij Van Oorschot Goudzand – Verhalen, dagboeken en brieven samen, met tot dusver onbekende teksten die een levensverhaal vormen.

Dankzij vertaler Wim Hartog werd Konstantin Paustovski in Nederland een bestsellerauteur

Op de middelbare school raakte ik in de ban van de Russische schrijver Konstantin Paustovski (1892-1968). Telkens als in Privé-domein een nieuw deel van zijn literaire autobiografie *Verhaal van een leven* verscheen, snelde ik naar de boekhandel om het vaak nog dezelfde avond in een ruk uit te lezen. Als gymnasiast in de roerige nadagen van het tsaristische Rusland, hospik in het Russische leger tijdens de Eerste Wereldoorlog en journalist tijdens de revolutie van 1917 trok Paustovski me zijn spannende en romantische leven binnen, zoals ik dat zelf wilde leiden.

Toen ik jaren later in Rusland woonde, leek dat verlangen te worden gerealiseerd, al liet een revolutie op zich wachten. Ik reisde Paustovski achterna waar ik kon. In Moskou liep ik dagelijks langs het imposante flatgebouw aan het einde van mijn straat waar hij als gevierd schrijver had gewoond. In Odessa bezocht ik de plaatsen waar hij als jonge journalist zijn kopij voor zeeliedenkrant *Morjak* schreef. In het nabijgelegen museumpje kon ik zelfs zijn blauw-witgestreepte matrozenhemd, zijn pet en een blikken bordje aanraken. Ook ging ik bezoek bij zijn stiefdochter Galina Arboesova, eerst op de familiedatsja in het schilderachtige stadje Taroesa, later in het mooie flatgebouw in mijn straat, waar alles er nog net zo uitzag als tijdens het leven van de schrijver, alsof hij ieder moment kon binnenkomen.

Mijn fascinatie voor Paustovski dankte ik geheel aan Wim Hartog, die hem in de jaren zestig voor Nederland had ontdekt en hem vertaalde. Nergens buiten Rusland zou de schrijver zo veel gelezen worden als bij ons. Allemaal dankzij Hartogs vermogen om met name Paustovski's schitterende natuurbeschrijvingen in even mooi Nederlands om te zetten. Op 22 juli jongstleden is hij overleden, in zijn 85ste levensjaar.

Andere schrijvers heeft Hartog bij mijn weten niet vertaald. Hij zal er de tijd niet voor hebben gehad. In het dagelijks leven was hij congestolk, wat hem bij uitstek geschikt maakte als vertaler van Paustovski, omdat hij je altijd het gevoel geeft naast je te zitten als hij je over zijn leven vertelt.

In 1985 zond de NOS-televisie een interview met Hartog uit. Daarin vertelde hij ronduit over zijn literaire held. De ene anekdote volgde op de andere. Alsof hij de reïncarnatie van de schrijver was. Zelf had hij Paustovski nooit ontmoet. Wel was hij halverwege de jaren zestig in Parijs langs een boekhandel gelopen waar de schrijver signeerde. Maar omdat hij hem toen nog niet kende, liep hij door.

In 2016 stelde Hartog een collectie verhalen, dagboeken en brieven van Paustovski samen in *Goudzand*. Je kunt dat boek lezen als een biografie op grond van documenten. Paustovski komt er niet altijd zo goed vanaf, vooral waar het zijn omgang met vrouwen betreft.

Een paar weken geleden verscheen Hartogs herziene vertaling van *De gouden roos*, Paustovski's boek over zijn schrijverschap. Opnieuw genoot ik van zijn autobiografische verhalen en zijn opmerkingen over favoriete schrijvers als Boenin, Tsjechov en Gorki. Alleen al de door hem aangehaalde zin van Tsjechov, 'Geef mij een

asbak en ik schrijf er een verhaal over,' deed mij glimlachen. Niet alleen om Paustovski, maar ook om Wim Hartog, voor wie ik bij dezen een diepe buiging maak.